Видоборець Олександр Олександрович
аспірант кафедри управління та освітніх технологій
Національний університет біоресурсів і природокористування України, Україна

ВИКОРИСТАННЯ ІННОВАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ В УПРАВЛІНСЬКІЙ ДІЯЛЬНОСТІ КЕРІВНИКА ЗАКЛАДУ ЗАГАЛЬНОЇ СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ

Модернізація системи освіти України актуалізує проблему використання керівниками закладів загальної середньої освіти інноваційних управлінських технологій. Інноваційні управлінські технології - це той внесок керівників закладів освіти, завдяки яким змінюються технології і методи управлінської діяльності, що забезпечують якість управлінської системи і тим самим активізують потенціал педагогічного колективу, забезпечуючи сталий рух освітньої системи до встановленої мети.

Інноваційні управлінські технології досліджували В. Базелюк, Л. Даниленко, О. Мармаза, Т. Рожнова, О. Онаць та інші українські вчені [1-9]. Вони зазначали, що постійний розвиток закладів освіти не може відбуватися без упровадження інноваційних технологій, чільне місце серед яких займають управлінські технології. В умовах постійного зростання ринку та збільшення конкуренції між закладами освіти перед керівниками постає завдання пошуку інноваційних методів управління закладами для створення переваг у конкурентній боротьбі з суперниками. Нині інноваційні технології стають визначальними чинниками, які спонукають заклади до пошуку нових або вдосконалення вже відомих управлінських технологій для забезпечення підвищення якості освіти здобувачів і розвитку закладу освіти. А, отже, керівник, який прагне до розвитку очолюваного закладу освіти, має вміти розробляти та впроваджувати інноваційні управлінські технології, розвивати власну інноваційну компетентність як одну з важливих складових професійної компетентності. Інноваційна компетентність керівника вважається одним із провідних засобів активізації діяльності педагогічного колективу закладу освіти. Вона є компонентом інноваційної культури керівника, про важливість розвитку якої свідчить, зокрема, той факт, що Комісією Євросоюзу підготовлений «План першочергових заходів щодо інновацій у Європі». У цьому документі розкриваються й основні підходи щодо формування інноваційної культури. Що стосується розгляду цього питання в законодавчому полі України, то у Законі України «Про пріоритетні напрями інноваційної діяльності в Україні від 08 вересня 2011 року № 3715-VI {зі змінами, внесеними згідно із Законом № 5460-VI від 16.10.2012, ВВР, 2014, №2-3, ст.41}» інноваційну культуру визначено як складову інноваційного потенціалу, що характеризує рівень освітньої, загальнокультурної і соціально-психологічної підготовки особистості та суспільства загалом до сприйняття і творчого втілення в життя ідеї розвитку економіки країни на інноваційних засадах [8]. Таким чином, стає зрозумілим, що питання використання інноваційних управлінських технологій є першочерговим завданням і системи підготовки майбутніх керівників закладів освіти.

Проведені нами співбесіди й опитування керівників закладів загальної середньої освіти свідчать про те, що навіть досвідчені керівники закладів освіти орієнтовані більшою мірою на підвищення професійної майстерності педагогів і меншою – на оволодіння інноваційними управлінськими технологіями. Причину такого стану вбачаємо в тому, що керівники недооцінюють роль і значущість інноваційних управлінських технологій, перекладають відповідальність за розвиток закладу освіти на педагогічних працівників, помилково вважаючи, що саме вони мають оволодівати сучасними освітніми технологіями та забезпечувати якість освіти здобувачів. Нерозуміння значущості саме інноваційних

управлінських технологій, відсутність системного підходу до впровадження інновацій, неусвідомлення необхідності комплексного вирішення проблеми інноваційного розвитку закладу загальної середньої освіти, призводить до гальмування інноваційних процесів, що негативно позначається як на розвиткові закладу освіти, так і на якості освіти здобувачів.

Управління закладом освіти в умовах сьогодення потребує від керівника та його команди насамперед зміни парадигми управління, застосовування, поруч із традиційними, інноваційних освітніх і управлінських технологій. Надзвичайно актуальними є вміння: комплексно вирішувати проблеми; креативно і творчо мислити та діяти; передбачати те, чого ще немає, але може статись; уміти керувати не просто персоналом, а людським потенціалом; ухвалювати управлінські рішення, спрямовані на розвиток людського потенціалу; змінювати систему та способи взаємодії з педагогічними працівниками, здобувачами, батьками, представниками влади, громади, керівництвом територіальної громади тощо [8; 11].

У XXI столітті від педагогічного працівника як основного об’єкта управління потрібна вже не стільки старанність і виконавська дисципліна, скільки творча ініціатива, креативність, висока зацікавленість у позитивному кінцевому результаті. Саме інноваційна активність педагогічних працівників закладу освіти є головним джерелом успішного функціонування й розвитку закладу, оскільки більшість змін, що проводяться в закладі здійснюються задля здобувачів.

Ми поділяємо думку науковців О. Онаць і Г. Канафоцької про те, що сьогодні педагогічний працівник розглядається не як звичайний об’єкт управління, а як суб’єкт управління, як зацікавлений партнер в бізнесі. Водночас реальністю стає зміна характеру відносин керівника й педагогічного працівника: сьогодні керівник, і заклад освіти в цілому, залежить від інтелектуального співробітника, від його якостей більше, ніж співробітник залежить від керівника [6; 8]. Як зазначав П. Друкер «завдання менеджменту в компанії інтелектуальної ери - змусити звичайних людей творити незвичайні речі» [5]. Таким чином, сучасний менеджмент все більше орієнтується на найманих працівників інтелектуальної праці, які генерують інновації, а саме креативних осіб, потенціал яких ґрунтується на знаннях та використанні інтелекту, що володіють цифровими та комунікаційними технологіями. Звідси, одним із головних завдань менеджменту будь-якої організації є конкурентна боротьба за таких працівників [2; 3].

Але, вже не є новацією те, що будь-який заклад освіти - це насамперед активна і творча діяльність його керівника. Саме його інноваційна спрямованість, його невтомна лідерська позиція, забезпечує такий необхідний рух закладу вперед, до досягнення встановленої мети. А це, в свою чергу, передбачає необхідність оволодіння інноваційними управлінськими технологіями, які є квінтесенцією інноваційної діяльності.

До управлінських інноваційних технологій, на думку Г. Сушинської, належать сучасні економічні, психологічні, діагностичні, інформаційні технології, що створюють умови для оперативного й ефективного прийняття керівником закладу загальної середньої освіти ефективного управлінського рішення [10].

Відомі українські вчені, Л. Даниленко та О. Мармаза стверджують, що до сучасних інноваційних управлінських технологій слід віднести і засоби інноваційного менеджменту: маркетинг інновацій (передбачає вивчення ринку споживачів інновацій, їхніх запитів, інтересів та розробку системи дій з реалізації інновацій, забезпечення її рекламою, організацією «паблік рилейшнз»); інжиніринг інновацій (проектно-консультаційні послуги з розробки проектів, програм, впровадження інновацій); реінжиніринг інновацій (інженерно-консультаційні послуги з проектування діяльності для досягнення кардинальних, рішучих змін); бенчмаркінг інновацій (засіб вивчення діяльності конкурентів з метою використання позитивного досвіду); бренд-стратегія інновацій (управління реалізацією інновацій, просування її на ринку попиту, формування свідомості споживачів нового продукту); фрондування інноваційного ринку (захоплення або відвойовування ринку діяльності інших організацій) [4; 9].

Відповідно до досліджень В. Кочергіна, С. Сидорова, С. Рєпіна, С. Полякова, Є. Горохової, О. Коновалової, Т. Рожнової інноваційними управлінськими технологіями слід вважати також: технологію вирішення актуальних проблем (технологія ВАП); технологію управління інноваційним проектом (технологія УІП); технологію аналізу досвіду, проблем і ресурсів закладу освіти (технологія ДПР); технологію колективного планування (технологія «стріла»); технологію довгострокового розвитку базової інноваційної ідеї (технологія ДРБІ); технологію підтримки освітніх ініціатив і педагогічної творчості (технологія ПІТ); технологію управлінського моделювання (технологія УМ); технологію самокорекції педагогічної діяльності (технологія СПД); технологію навчально-методичної гри (технологія НМГ); технологію розробки виховної роботи (технологія РВР); технологію організованої інноваційної зміни станів управління (технологія ОІЗСУ) [7]. Як бачимо, сучасні науковці пропонують велику кількість інноваційних управлінських технологій, які мають використовувати керівники сучасних закладів освіти. Оскільки оптимальне функціонування й розвиток будь-якого закладу освіти в умовах сьогодення безпосередньо залежить від ефективності діючої управлінської системи.

Безумовно, управління, як вид людської діяльності, знаходиться під впливом еволюційних змін, тобто з часом видозмінюється й набуває нових ознак. Однак інноваційні управлінські технології - це оптимальний шлях розвитку як закладу освіти, так і оптимізації діяльності педагогічного колективу. Якість освіти здобувачів - це результат роботи керівника, спрямований на розвиток закладу. Те, як директор налаштує управлінські процеси, безпосередньо впливає на якість освіти у закладі, який він очолює.

Таким чином, управління закладами освіти має бути інноваційним, охоплювати різні види діяльності всієї управлінської команди та всіх учасників освітнього процесу. А *інноваційні управлінські технології* ми визначаємо як сукупність методів, операцій і дій, послідовне виконання яких забезпечує вирішення інноваційних управлінських завдань і сприяє якісному розвитку як суб'єкта управління, так і всієї освітньої системи закладу освіти. Ефективність використання інноваційних управлінських технологій свідчить про ефективність управлінської діяльності керівника, оптимальність використання часу, витрати сил, ресурсів і засобів.

Список використаних джерел:

1. Амеліна С.М., Кубіцький С.О. (2020). Корпоративна культура у системі управління персоналом. *Міжнародний науковий журнал «Інтернаука». Серія: «Економічні науки».* № 7 (39). С. 59-66.
2. Базелюк В.Г., Кубіцький С.О., Михайліченко М.В., Михнюк С.В. (2022). Техніка управлінської діяльності : навчальний посібник. К.: Міленіум. 424 с.
3. Базелюк В. Г., Гречаник Н. І., Кубіцький С. О., Шумілова І. Ф. (2023). Управління освітньою діяльністю : навч. посібник. К.: Міленіум. 723 с.
4. Даниленко Л. І. Менеджмент інновацій в освіті. К. : Шк. світ, 2007. 120 с.
5. Друкер П. Задачи менеджмента в XXI веке / пер. с англ. Москва : ИД «Вильямс», 2003. 270 с.
6. Калініна Л.М., Онаць О.М. (2017). Базовий стандарт професійної діяльності керівника нової української школи. *Керівник нової української школи: 360 світоглядні орієнтири: збірник наукових праць* / ред. кол. В.П. Андрущенко (голова) [та ін.]. К.: Вид-во НПУ ім. М.П. Драгоманова. С. 52-60.
7. Кучер В., Рожнова Т. (2023). Застосування інновацій у процесі організації освітнього процесу здобувачів вищої освіти в умовах магістратури. *Український Педагогічний журнал*, (3), 155-162. https://doi.org/10.32405/2411-1317-2023-3-155-162
8. Онаць О.М. (2018). Інноваційні технології в управлінській діяльності керівника опорного закладу освіти в підручнику для менеджера. *Проблеми сучасного підручника*, Вип. 20. С. 287-295.
9. Мармаза О.І. (2014). Формування інноваційної компетентності керівника навчального закладу в процесі магістерської підготовки. *Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології*. № 1 (35). С. 443- 452. *URL: file:///D:/user/downloads/pednauk_2014_1_55%20(1).pdf*
10. Сушинська Г.Г. Інноваційні технології в управлінській діяльності керівника закладу освіти. *URL: https://naurok.com.ua/innovaciyni-tehnologi-v-upravlinskiy-diyalnosti-kerivnika-zakladu-osviti-324888.html*
11. Урсакій Ю.А., Кубіцький С.О. (2020). Роль лідера в мотивації персоналу. *Вісник Чернівецького торговельно-економічного інституту.* Чернівці: ЧТЕІ КНТЕУ. Вип. I-II (77-78). Економічні науки. С. 325-338.